

Marta Košuta

NARODNA NOŠA NA KONTOVELU

Kontovel, tako kot vse ostale vasi tržaškega zahodnega območja, spada v področje alpskega oblačilnega modela. Z manjšimi različicami se je nekoč v podobnem stilu oblačila skoraj vsa Srednja Evropa, dokončno podobo noše pa je poustvaril vsak narod zase pod vplivom okolja in v skladu s svojo zgodovino. Primorci na robu domovine smo svoji noši dodali eleganco in dramatičnost mediteranskega sveta.

Noša, kot jo poznamo danes, se je razvila iz tradicionalno krojenega oblačila, ki so ga nosile v tem delu sveta žene od srednjega veka naprej. To je bila skromna obleka iz grobega domačega platna ali grobe volne. Široko krilo je bilo prišito na životec brez rokavov, ki se je tesno oprijemal telesa, pod obleko so žene nosile bluzo, ki ji po naše pravimo *oplječe*, čez krilo pa je bil zavezan predpasnik, *fjetroh*, obvezen del kmečke obleke. Zaradi moralnih predpisov so si žene v preteklosti morale ogrinjati ramena s šalom in pokrivati glavo z ruto.

Na Kontovelu še hranijo nekaj primerkov preprostih noš iz grobega, nebeljenega lanenega platna, ki jasno kažejo, kakšen je bil razvoj od prvotne, za tlačane obvezne obleke do današnje praznične, ki jo splošno poznamo kot narodno nošo. Take primerke hranijo Čemparjevi, Marica s Križca in Rudetvi, morda pa še kdo drug, ki se tega niti ne zaveda.

*Lucja Danev por. Regent, po domače Lucja s Kamenc,
v svoji narodni noši*

V 18. in 19. stoletju so velike socialne spremembe omogočile večjo svobodo kmečkemu življu in s tem večjo gmotno moč. Tradicionalni kroj se je obogatil z dragocenimi detajli in vedno lepšimi, dragocenejšimi tkaninami. Noša je bila živa vse do prve svetovne vojne, ki je bila mejnik v načinu življenja v celotni Evropi, posebno v odnosu do oblačenja.

Noša, ki je v našem mestu na splošno poznana kot mandrjara, se je torej oblikovala dolgo skozi stoletja, z vsemi socialnimi, ekonomskimi in znanstvenimi pridobitvami ljudi. Na njeno končno podobo je seveda občutno vplivala tudi mestna moda.

Na prehodu iz 18. v 19. stoletje se je pri nas začel uporabljati bombaž za vse bele dele praznične noše. Ta nova tkanina, ki je začela preplavljati in osvajati Evropo v 16. stoletju z uvozom iz Indije, je bila lepa, tanka in preprostejša za vzdrževanje kot domači lan. V istem obdobju, veliko pred agrarno reformo iz leta 1848, smo za okras rut tudi že uporabljali dragocene ročno izdelane čipke. Do takrat so bile namreč čipke, tako kot svila, kmečkemu in drugim nižjim slojem celo z zakonom prepovedane. Bližina mesta, njegova odvisnost od našega dela pa nam je te pravice izbojevala nekako pred ostalimi kraji.

Kontovelska praznična noša v 19. stoletju je bila izdelana iz lepega volnenega satena industrijske proizvodnje. Pod krilom na životcu iz brokata je bilo snežno belo oplječe, izvezeno na izpostavljenih delih, čez krilo pa svilen predpasnik iz damasta, ki je šumel ob vsakem koraku. Najpogosteje je bil črn, posebno cenjeni pa so bili iz svilenih brokatov s pisanim cvetjem.

Zavezan v pentljo in pripet čez pas je ob levem boku visel svilen trak, ki je bil svetlosinje ali rožnate barve pri mladih in lila ali vijoličast pri starejših ženah. Kontovelski trakovi se ločujejo od drugih po vezeninah, ki so jih krasile in obkrožale monogram lastnice.

Modne barve tistega časa so bile žive, vpadljive, saj so odkritje stoletja prav sintetične barve, ki so omogočile prosto pot domišljiji in drznim, do takrat nemogočim kombinacijam. Krila so bila okrašena z visokimi svilenimi trakovi kontrastnih barv, ki so odstopali od osnove. Na Kontovelu je bila zelo pogosta kombinacija vijoličastega krila in rdečega traku, se pravi barv, ki sta bili odkriti v začetku druge polovice stoletja. Obstajajo seveda še druge kombinacije, med katerimi so najpogostejše *ruzina* (rjastorjavo) krilo z okra rumenim trakom in modro z rdečim trakom.

Nošo zaključujeta dva *fečuola*, dve ruti: ena je naramna, druga pa pokriva glavo in ji pravimo peča. Naramna ruta in peča sta bili sestavni del kmečkega načina oblačenja. Noša, ki je zgodovinska obleka, torej zahteva pečo na glavi. Naramne rute in peče so bile prekrasno izvezene s pristnimi ljudskimi motivi.

Podobo ženske praznične noše seveda dopolnjuje času primerna zlatnina in obvezni *pušelj* z rdečim nageljnom, *statiči*, *mandrjanco*, rožmarinom in *garbarožo*, kar so nekoč dekleta gojila doma.

*Krst deset let po vojni vrnjenih kontovelskih zvonov 29. aprila 1928 z botrami v narodnih nošah.
Zvonovi so se prvič oglasili 6. maja*

Noša, kakršno poznamo danes, se je torej izoblikovala v daljšem časovnem razdobju, njen zadnji modni dodatek pa je bil naramni šal – *krpun*, ki polagoma spodrine belo vezeno in s čipkami obrobljeno ruto. Sugestijo za krpun so naše prednice dobile od Benečank, ki so se ogrinjale z velikimi kvadratnimi šali, *carponi*, bolj ali manj imenitnimi, pač odvisno od priložnosti ali letnega časa. Posebno lepi so bili velikanski (180 x 180 cm), svileni in bogato vezeni šali, ki so jih uvažali iz Orienta. Tržaške okoličanke, tako mandrjarke kot tiste iz območja istrske noše, so te velike, dragocene *venecjanarje* po sili razmer razrezale na štiri manjše, ki so jim rekle *kvarte*, in tako je svila spet spodrinila bombaž in domačo vezeno.

To je zgodovina, za današnji čas pa je zanimivo dejstvo, da je prav krpun nekakšna sinteza noše. Ko se je noša začela opuščati, so se okoličanke še dolgo ogrinjale s krpunom. Tako ga tudi danes ob mnogih slovesnih obredih po naših vaseh uporabljamo kot element sinteze in pripadnosti: pripadnosti skupnosti ljudi, ki živijo ob morju in iz njega črpajo širino izkustva ter pripravljenost sprejemanja vsega, kar človeka bogati in mu širi obzorje.

To je noša, ki jo pri nas na splošno poznamo kot narodno nošo. Te imenitne praznične obleke so si naše none izdelale ob vstopu v družbo odraslih, ob dopolnitvi šestnajstega leta in priliki prvega plesa.

Tak ples je bil na Kontovelu pod orehi na Hribu vsakega 15. avgusta, na praznik Marijinega vnebovzeta. Prirejali so ga mladi slavlenci, *parterji* in *parterce*, ki so

prvi zaplesali. Tudi fantje so imeli za to priložnost posebno obleko iz sinjega sukna, ki ji prav zato pravimo parterska: mornarske hlače, bela srajca in čez njo telovnik s temnomodrim ovratnikom, obrobljen z rumenim trakom. Na glavah so nosili s cvetjem okrašene slamnike, od katerih so vihrali trakovi s slovenskimi barvami, opasan pa so imeli svetlomoder trak z resami. Cvetje in trakovi so bili znak slavlencev. Baje so si fantje te noše sposojali: beseda parter naj bi izhajala iz italijanske "appalto", po naše zakup. Za dekleta pa gotovo vemo, da so si za to priložnost nošo izdelale. Vrednost noše je bila velika in mnoge so si jo morale zaslužiti same. Na Kontovelu je veliko deklet zahajalo po zaslužek v mesto in si tam služilo denar kot mlekarce, venderigole ali služkinje, tiste pa, ki so ostale v vasi, so si nošo morale prislužiti z delom v vinogradih in ogradah ter z nabiranjem zelišč in plodov na gmajni.

Nona Pepa Briščik, doma od Cera, je nosila v plenirju gnoj v paštne pod vasjo, plenir je bil obdan s trdnim platnom, *cerado*, da se ji gnojnica ni cedila na glavo. Seveda so bile naše none silno ponosne na svoje noše, saj je bil trud, ki so ga vložile, da so prišle do njih, velikanski. Ta ponos so posredovale tudi svojim potomkam, ki ga verno predajajo naprej.

Noša je bila ponos vsakega dekleta in njene družine. Le redka, res zelo revna dekleta je niso imela. Bila je skoraj magično oblačilo. Med dvema vojnama je krožila po Kontovelu zgodba o ženski, ki je svojo lepo modro nošo z rdečim trakom

*Cerkveni ženski zbor pred stranskim vhodom v cerkev v letih med obema vojnama.
Vodil ga je Danilo Daneu - Lekačev, ki se je moral umakniti v Jugoslavijo*

hotela prodati. Ljudje so jo spraševali, zakaj se hoče znebiti tako lepe noše, ona pa jim je odgovorila, da take stare obleke delajo samo prah v hiši. Mnoge sosede bi nošo rade odkupile, pa se ni odločila za prodajo. Na misel ji je prišlo, da bi si iz lepe modre tkanine lahko prekrojila sodobno obleko. Zvečer je potegnila nošo iz omare, jo pregledala, če je niso načeli molji, nato jo je položila na stolicu z namenom, da jo naslednje jutro odnese k šivilji. Drugega dne navsezgodaj pa se je iz hiše zaslišalo predirljivo vpitje: noše ni bilo več, namesto nje je bil na stolici le kupček pepela. – To pripoved, ki sama dovolj pove o odnosu naših ljudi do svoje noše, mi je posredovala Pepka Lukša por. Danev, po domače Buabkeva.

Zanimive so poti, po katerih so naši ljudje prišli do potrebnih materialov. Najbolj založeno tržišče je bilo seveda v mestu, a za okoličane, posebno one iz oddaljenih vasi, z mestom ni bilo rednih zvez. Zato so radi kupovali na semnjih, kjer je bilo najti veliko lepega blaga, po ceni in okusu primernejšega za žepe kmečkega prebivalstva. Semnji so bili po vseh večjih vaseh enkrat mesečno ali ob vaških praznikih in kombinirani s šagami. Po pripovedovanju starih so jih ljudje obiskovali širom po teritoriju, celo več ur hoda daleč, saj so na njih dobili vse, kar so potrebovali, poleg tega pa so se srečevali z znanci in s sorodniki.

Blago so v vas prinašali tudi popotni kramarji, ki so tkanino kupovali večinoma v Karniji. Tudi ostale pritikline, čipke, sukanec, trakove in druge šiviljske pripomočke so prinašali v vas ti popotni trgovci. Kramarji so bili pogosto Rezijani ali Tolminci, slovensko govoreči, zato pri nas toliko bolj priljubljeni. Potovali so peš od vasi do vasi s svojim nahrbtnim predalnikom, v katerem je bilo vse polno brkljarije, od naprstnikov, šivank in bucik do elastike in čipk, prepotrebnih za izdelavo oblačil. Izbira ni bila vedno najbolj bogata, saj so lahko ponujali le to, kar so prinesli s sabo. Dekleta pa, če niso hotela čakati ali če niso imela prav definiranih želja, so se pač prilagajala ponudbi. Tako je bila v naši družini vijoličasta noša z rdečim trakom, ker nona ni imela druge izbire, nošo pa je morala imeti, saj je bila tisto leto parterca in je s svojim fantom otvorila ples na Hribu.

Najpomembnejši pri noši so seveda njeni beli deli, torej oplječe in ruti, ki so bili na očem izpostavljenih mestih prekrasno okrašeni z belo vezenino. Stil naših primorskih rut je samosvoj, saj se razlikujejo od ostalih slovenskih rut in peč. Medtem ko se pri drugih pečah motiv bohota po celotnem vogalu, ki je na očeh, se vezenina naših tržaških stiska strnjena ob robu. Motivi so strogi, skoraj trdi, če jih površno pogledaš. Stil pa je jasen in čist, tako da so rute razpoznavne. Ti motivi so prisotni v slovenski Istri in tržaški okolici, so torej izraz nekega skupnega sveta. Trdota in na prvi pogled skoraj toga razporeditev posameznih elementov sta prisposoba našega človeka, zraslega na skopi, a očarljivi in presenečenj polni kraški zemlji.

Glavna tema preprostih motivov sta cvetje in prepletajoče se rastlinje, prepaja pa jih na prastara verovanja vezana simbolika in prav ta daje rutam svojstven pečat. V njih se odraža ljudsko verovanje in vsebino si lahko odbiral, če si poznal pomen posameznih simbolov. Naši stari so verjeli, da obleka in nakit, če vsebujeta

Vezenina matere Kandleteve, Marije Starc por. Daneu, in njen veziljski "podpis"

magična znamenja, postaneta tudi sama predmet magične moči. Tako so naše vezenine imele dvojno funkcijo: krasile so bele dele noš in imele čarobno moč. Kakor se je v preteklosti življenje prepletalo z verovanji in vražami, ki so pogojevali vsakdanja opravila ljudi, tako so te naše vezenine prepletene z elementi verovanja v nadnaravne sile, od katerih je odvisna življenjska pot posameznika. Dekleta in žene, ki so se zbirale na ognjiščih okoli ognja in vezle rute za praznične dni, so motive razvijale in si jih predajale skupaj s temi verovanji. Samo tako se je motiv lahko ohranil v času. Mlada dekleta, ki so si pripravljala nošo za vstop v življenje, so vanje uvezla te simbole v upanju, da jih bodo ščitili pred vsem tistim, kar življenje prikriva.

Motivika kontovelske vezenine je zelo bogata in prežeta z osebno kreativnostjo, kar priča, da je bila vezenina izliv čustev in splet verovanj. Predominantno v njej je drevo življenja, ki je osnova za razplet primorskega ljudskega motiva.

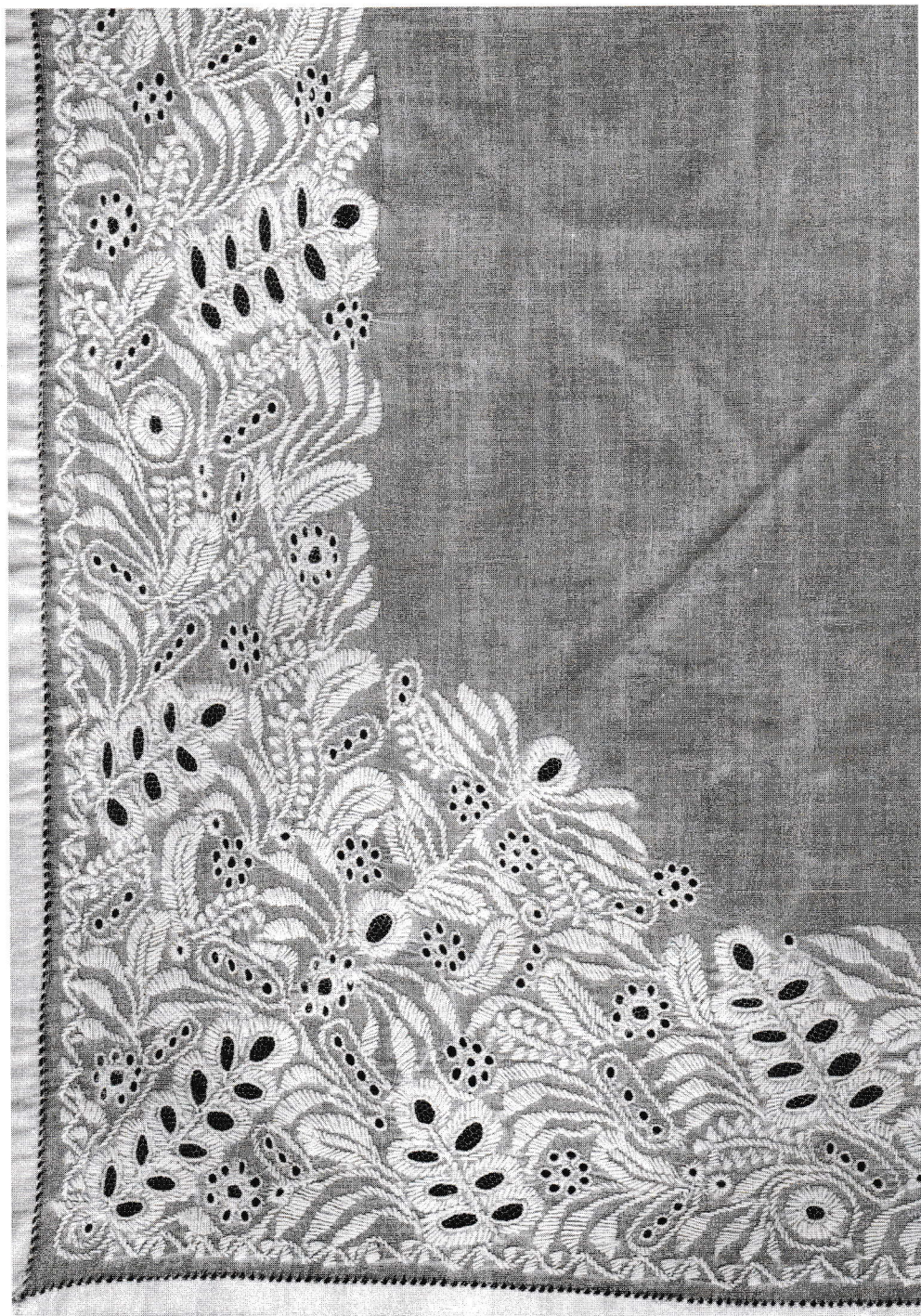
V verovanju indoevropskih ljudstev je bilo drevo prisposoba tuzemskega življenja, rasti in blaginje. Tak pomen je imelo že v starih mediteranskih kulturah. V njem naj bi bivala boginja rodnosti, ki bo za človeka skrbela tudi po smrti. Pri narodih, ki so verovali v onostranstvo, je bilo drevo vez med zemeljskim in večnim življenjem. Človeka je spremljalo od rojstva do smrti, torej je bilo čudežno, večno; raslo je v prostor, ki mu je bil nedosegljiv in ki ga ni obvladal, potemtakem je imelo nadnaravno moč in kozmične vrednote. Tako so si ga razlagale in ga častile vse razvite arhaične kulture in tako moč smo mu pripisovali tudi pri nas.

Stilizacija drevesa v naši ljudski vezenini simbolizira to mistično prepričanje. Močno drevo, polno listov, sadja in cvetja, pomeni življenjsko rast, moč in rodnost, nesmrtnost. Tako kot pri etničnih motivih mnogih drugih narodov je prav drevo s svojim pomenom izhodišče za tolmačenje naše vezenine. V njej se drevo življenja bohotno razrašča in je osnovna pripovedna nit, v nekakšnem shematičnem povzetku pa ga redno zasledimo nad grbom v vogalu rute, in sicer z dekorativnimi motivi in simboličnimi znamenji ostalega okrasa. V pečah in naramnih rutah za vsakdanjo rabo je bilo to čisto drobno drevo življenja marsikdaj edina vezenina.

Rute so bile bogato okrašene z ročno izdelano čipko, ki so jo okarakterizirale luknjice, po domače *oči*, in ki je bila skoraj pri vseh rutah enaka. Tudi pri nas je veljalo merilo: višja je čipka, več ima oči, bolj je lastnica bogata.

Imovitejša dekleta so še dodatno lahko razkazovala svojo premožnost v drugi polovici 19. stoletja, ko se pojavi tabin, zelo elegantno krilo iz svilenega tafta, ki mu v beneškem narečju pravijo *tabino*, kar ponašeno (*t'bin*) osvojimo kot ime novega oblačila. Tabin se uveljavi kot poročna obleka bogatih nevest, zdi pa se, da je kaj kmalu večina kontovelskih deklet stopila v zakon oblečena po najnovejši modi.

V naši vasi so prevladovali črni tabini z lila ali vijoličastim trakom. Ta kombinacija je bila tedaj moderna, saj so ob koncu stoletja odkrili črno barvo, kot zadnjo v paleti sintetičnih barv. Čez svilen krilo in oplječe so nosile jopco, *šeketek*, iz črnega sukna. Tabin je učinkoval tako izbrano, da je na Kontovelu postal pojem

Bohotno drevo življenja z vogala kontovelske naramne rute

elegance. Še v naši mladosti po vojni, ko si mater vprašala, kaj bi si oblekela, ti je odgovorila: "*Ubuči t' bin!*"

Čeprav je izdelava noše dokaj kompleksna, so jih izdelovale v vasi domače šivilje. Na Kontovelu jih je bilo več, ki so poleg teh slovesnih oblačil šivale vse, kar so ljudje potrebovali, od spodnjega perila za moške, ženske in otroke do posteljnine. In spet domača zgodba, ki je krožila v vasi: Fant si je naročil spodnje perilo pri lepi šivilji. Ker mu je bila všeč in ji je dvoril, je računal na to, da mu ne bo zaračunala dela. Izrazil se je zelo dvoumno, vendar je v vasi ta fraza postala skoraj pregovor: "*Če bu kej, nja bu neč; če nja bu neč, bu kej.*"

Ena zadnjih takih poklicnih šivilj in vezilj je krojila kikle nam, takrat mladim, še leta 1954. Oblekle smo jih za procesijo 15. avgusta, saj je še po vojni držala nava-da, da so kontovelska dekleta nosila Mater božjo iz ta male cerkvice v procesiji skozi vas. To je bila Pepka Danev, po domače Činkeva z Dlanje vasi. Njena je izdelava oplječa, ki je last Marice Starc s Križca, in verjetno je njena tudi ruta, ki sem jo dobila v domači zapuščini, vsaj po stilu in izdelavi sodeč. Vezenina primorskih rut je bila izdelana skoraj v celoti s preprostim ploskim vbodom, ki smo mu rekli *štih na štih*. Ob njem imaš dejansko občutek, da se šivi nizajo drug za drugim v monotonem zaporedju, ker se po tehničnem pristopu med sabo ne razlikujejo, čeprav hočemo doseči različne efekte.

O šivilji in vezilji Mariji Starc por. Danev, po domače Kendletevi, rojeni leta 1882 in umrli pri komaj šestintridesetih letih, pa mi je veliko pripovedovala teta Milka Starc por. Gerdevič, ki je bila tudi sama, med drugim, zadnja šivilja narod-nih noš na Kontovelu. Spominjala se je, kako je mati Kendleteva, kot so ji pravili, svoje motive sproti risala in izdelovala, prosto, brez simetrije in pristno ljudsko. Veziljini vnukinji Laura in Elva Čemparjevi sta mi omogočili, da sem lahko natanko preučila vrsto njenih izdelkov, potem katerih sem odkrila še nešteto drugih v sami vasi in celo v sosednjih Barkovljah. Vezenina je izredna, pristno ljudska tako po izdelavi kot po vsebinski izpovedi, okrasni elementi so izvirni, brez primesi tujih vrinkov, dezen je čist, jasen in močno oslonjen na drevo življenja, ki se bogato bohoti po celem vezenini namenjenem polju. Pri skoraj vseh izdelkih je mati Kendleteva pustila svoj "podpis", poseben motiv, verjetno kot izpoved lastnega čustvovanja ali profesionalne zavesti.

Moška noša je bila na celotnem tržaškem teritoriju enaka. Možje so si jo omislili za poroko. Izdelana je bila iz lepega, dragocenega burnusa, finega sukna, po domače bronela. Obleke so šivali mestni krojači, ki so krojili tudi jopice poročnih tabinov. Tudi moška noša je svojo eleganco gradila na skladnosti kroja, barv in izbranih materialov.

Noše so bile povečini rjave, svetlo in temno plave ali črne. Tako vsaj lahko sodimo po barvnih grafikah, ki prikazujejo tržaške okoličane v njihovi tradicional-ni praznični noši. Hlače moške noše segajo do podkolena in so zelo široke, skoraj mlahedrave, tako da so jim pravili "*brgješa na brjentu*". Jopa je bila kratka in

okrašena z dvema ali s tremi vrstami visečih srebrnih gumbov. Čez belo srajco s širokimi rokavi so nosili brezrokavnik, *lajbec*, iz dragocenega svilenega brokata. Tudi lajbec se je zapenjal s srebrnimi gumbi, visečimi zato, da so zvončkljali ob vsakem premiku. Vizualno in slušno izražanje svojega bogastva je bilo v preteklih časih zelo razširjeno: več kot je bilo gumbov, bolj je zvončkljalo, tem bolj je bil človek bogat.

Glavo so si pokrivali, kot vsi okoličani, z lepim širokim klobukom iz klobučevine ali s krznenim *karegonom*, tržaško kapo iz klobučevine in vidrovine ali divjega zajca, za katero je bil značilen neenakomeren, stopničast rob, spredaj nižji kot zadaj.

Posebnost Kontovelcev pa so bili dolgi lasje, ki so jih naši stari spleтали v kito na tilniku, najbrž po zgledu pomorščakov. Kontovelci so se zadnji podredili modi, ki je narekovala moškim kratke lase. Zaradi tega so bili večkrat zasmehovani, a tudi občudovani kot branitelji naših tradicij. Tak način česanja je trajal še dolgo v drugo polovico 19. stoletja.

Starega Kontovelca je v njegovi noši upodobil slikar in etnolog Saša Šantel, ki je v svojih risbah ovekovečil vse noše na Primorskem. Ta krasni akvarel je hkrati eno redkih pričevanj o moški noši še v času med obema vojnama in v obsežni zbir-

Imenitnega Kontovelca v narodni noši je upodobil Saša Šantel leta 1931: na glavi karegon, na čevljih vezalke s slovensko trobojnico

ki noš njegov edini moški portret. Zanimiv detajl slike so vezalke s trobojnico, s katerimi so si naši dedje zavezovali rjave čevlje (*r' mjéna šulna na šp' gjetu*).

Tako ženska kot moška obleka sta morali našim nonam in nonotom trajati skozi celo življenje. Nosili so jo samo ob pomembnejših praznikih ali slovesnih priložnostih, nazadnje pa so v njej legli še v grob. Jasno je torej, da je originalnih poročnih oblek na celim teritoriju zelo malo. Namesto tabinov pa se je zato ohranilo veliko ženskih nedeljskih noš, ki so še dolgo po smrti lastnic ostale ponos njihovih potomk. Te so jih čuvale pred zobom časa in molji, a tudi pred preganjanjem tujcev, ki so hoteli izkoreniniti to pričo slovenskega izvora naših ljudi.

Noša je bila namreč med obema vojnama od takratnih oblasti preganjana in njena uporaba je bila prepovedana tudi samim lastnicam. Izjema so bili samo cerkveni obredi, pri katerih so jo dopuščali, za vse druge slovesnosti in celo pogrebe pa je bila prepovedana. Ko so pokopali mlado Milko Škrkovo iz Podškolja, ki je umrla zaradi zastrupitve z dušikom po dolgotrajnem likanju z likalnikom na premog, vrstnicam ni bilo dovoljeno, da bi jo spremljale v noši. Tudi mlade Milke Štoka z Dlanje vasi, ki je umrla prav na dan pred padcem Italije leta 1943, niso mogle spremljati njene sošolke v noši, ker so jim to preprečili karabinjeri.

Zato so bile za časa fašizma posebno pomembne procesije na praznik Marijinega vnebovzetja in drugi cerkveni obredi. Vsa vaška dekleta so nosila ali spremljala kip Matere božje iz ta male cerkvice. Na desetine deklet je bilo oblečenih v kiklo, dekliško belo nošo. Kiklo so mlade Kontovelke dobile, ko so šle k prvemu obhajilu in birmi, nekako okoli desetega leta. Kikla je bila ukrojena v tradicional-

Dekleta v kikli pred farovžem 15. avgusta 1931; fotografija slikarja in etnologa Saše Šantla

Dekleta v kikli med procesijo 15. avgusta 1931 (Saša Šantl)

nem kroju, le da je bila izdelana iz samih belih tkanin. Svileni trak v boku pa je bil sinji, mnogokrat okrašen z zlatimi resami.

Saša Šantel ni samo risal, ampak je mnoge pomembne dogodke zabeležil tudi s fotografskim objektivom. Tako naletimo v njegovi zapuščini na imenitne posnetke kontovelske procesije iz avgusta 1931, na katerih je množica deklet v kikli res impozantna. Tudi pri nas doma so se ohranile slike te procesije in v kiklo oblečene tete Lojzke Starc, nadvse lepo Šantlovo fotografijo pa hrani Savica Rudetva: kaže nam dekleta v kikli in s šopi belih nageljnov pred cerkvijo, medtem ko eni od njih starejša žena ureja pečo.

Po drugi svetovni vojni je noša doživela ponoven razcvet. Brez nje ni bilo pomembnejše manifestacije. V mestu so bili shodi skupni za celotno tržaško ozemlje in seveda so se jih masovno udeleževale tudi Kontovelke, vendar tudi v sami vasi za žene in dekleta ni manjkalo priložnosti, da so se postavile v njej.

Nekaj starih žena pa je v svoji narodni noši ob nedeljah in praznikih hodilo v cerkev še v petdesetih letih. Dveh se tudi sama spominjam. Ena je bila mati Šrkova, doma od ta male cerkvice, druga pa mati Duhterva ali nuna Marija iz Podškolja. Spominjam se je v noši vijoličaste barve z rdečim trakom, s katero so jo tudi pokopali. Tako je odšla v grob s svojo lastnico še ena, menda zadnja, dragocena noša.

Kontovelke so bile silno ponosne na svojo nošo: trdile so, da je najlepša na teritoriju. Verjetno je bilo v tem tudi nekoliko naše običajne samohvale, na katero opozarja tudi rek: *“Bug nas varji kuntevjouska bahariji!”* Nobenega dvoma pa ni, da je kontovelska noša nadvse elegantna.